

Motion till riksdagen

1987/88:Sf213

av Martin Olsson (c)

om kvittningsrätt vid beräkning av
pensionsgrundande inkomst

Kampanjerna "Hela Sverige skall leva" och "Landsbygd 90" syftar till att landsbygdens olika resurser skall utnyttjas för att få – eller bevara – levande bygder. Själv motionerade jag varje år fr. o. m. 1981 om erforderliga ändringar i jordförvärvslagen för att ge bättre förutsättningar för bevarande av även mindre jordbruksfastigheter – gärna i kombination med annan verksamhet – som självständiga brukningsenheter. I föl genomfördes äntligen de av mig och mina medmotionärer begärda ändringarna.

Enligt den nya synen på landsbygden som nu alla tycks ställa upp för skall olika typer av kombinationsföretag underlättas på landsbygden för att ge tillräckligt befolknings- och därmed serviceunderlag.

Men det räcker inte bara med ändringar i jordförvärvslagen och med kampanjer. Olika regler för företagsamhet, beskattning och avgiftsuttag är exempel på andra områden där reformer kan behövas för att förbättra de reella möjligheterna för kombinationsföretag på landsbygden.

Förbudet mot att kvitta underskott i en förvärvskälla mot överskott i en annan förvärvskälla när det gäller beräkning av underlaget för pensionsgrundande inkomst och därmed för underlaget för egenavgifter är exempel på regler som kan göra det oförmånligt för en person att driva flera verksamheter, t. ex. ett mindre jordbruk och en mindre rörelse i kombination.

I motioner vid de två senaste riksmötena (1985/86:Sf210 och 1986/87:Sf218) har jag begärt att kvittningsrätt skall införas mellan olika förvärvskällor vid beräkning av pensionsgrundande inkomst. Tyvärr har riksdagsmajoriteten (SfU 1986/87:74 och 1987/88:1) avvisat förslaget.

I konsekvens med den nya positiva synen på landsbygdsutveckling och kombinationsföretag på landsbygden bör dock riksdagen nu – utan att frågan onödigtvis försenas – på nytt pröva frågan och därvid fatta ett positivt beslut.

Jag finner därför speciella skäl att i år – trots att riksdagen i höstas avslag min motion – återkomma med tidigare motionsyrkande.

Före 1982 var det tillåtet att vid beräkning av pensionsgrundande inkomst och därmed underlaget för socialavgifter kvitta underskott i en rörelse eller i en jordbruksfastighet mot överskott i annan förvärvskälla inom nämnda inkomstslag. Fr. o. m. 1982 är denna kvittningsrätt slopad, vilket för mindre företagare eller jordbrukare kan få kännbara konsekvenser genom att de, om de har en verksamhet med överskott och en med underskott, kan komma att i förhållande till sin verkliga inkomst – skillnaden mellan överskottet och underskottet – bli debiterade mycket höga egenavgifter.

Hur det nuvarande systemet kan drabba en småföretagare som kämpar för att bygga upp och vidmakthålla två olika rörelser visar följande autentiska exempel gällande inkomståret 1983.

En person boende i en glesbygd driver tillsammans med sin hustru en taxirörelse men har dessutom en liten snickeriverkstad på sin jordbruksfastighet för att makarna skall ha full sysselsättning. Nettointäkten av taxirörelsen efter avsättning av egenavgifter uppgick till 41 900 kr. Denna nettointäkt ledde till debitering av 13 593 kr. i egenavgifter.

Eftersom snickeriverkstaden var under uppbyggnad och han därigenom ej heller hann med att avverka skog på sin jordbruksfastighet fick han underskott på dessa verksamheter med 32 405 kr. Eftersom kvittningsförbud gäller för beräkning av socialavgifter minskade detta underskott inte på något sätt hans egenavgifter, vilket ledde till att han på en nettoinkomst (överskott minus underskott) på 9 495 kr. fick förutom viss skatt betala nämnda 13 593 kr. i egenavgifter, alltså betydligt mer än hela nettoinkomsten.

Detta exempel har jag redovisat i motion år 1986 (1985/86:Sf210) i ärendet, men eftersom det ger en god belysning av hur en mindre företagare med två olika verksamheter kan drabbas har jag velat upprepa det.

Att driva flera verksamheter kan i en glesbygd, som nämnda exempel kommer ifrån – men även många andra situationer – vara nödvändigt för en småföretagare och vara helt acceptabelt.

Likaså måste det vara helt acceptabelt att verksamheter vissa år – och speciellt under uppbyggnadsskeden men även vid motgångar av olika slag – kan leda till underskott.

Med den nya syn på vikten av kombinationssysselsättning på landsbygden för att behålla denna levande, som vi lyckligtvis nu fått gehör för, torde det bli allt vanligare med kombination av ett jordbruk med någon form av rörelse. Bl. a. för att inte motverka en sådan positiv utveckling på landsbygden är det viktigt att sådana företagare inte drabbas av – i förhållande till nettoinkomsten – oskäligt höga egenavgifter.

Det är att märka att gällande regler leder till stora skillnader i socialavgifter för en småföretagare om han kan driva verksamheten inom det som redovisas som *en* rörelse eller *ett* jordbruksföretag inom vilket över- och underskott på olika verksamheter automatiskt kvittas jämfört med om han måste formellt ha verksamheten uppdelad på två eller flera rörelser eller jordbruksföretag.

Utskottsmajoritetens avslagsmotivering, senast i betänkandet SFU 1987/88:1, har varit ”att det inte kan godtas att en försäkrads framtida pension skulle kunna begränsas genom möjlighet till kvittning vid beräkning av den pensionsgrundande inkomsten”.

Men detta måste enligt min mening vägas mot vad som är rimligt för den enskilde att betala i avgifter i förhållande till sin nettoinkomst mot vad som är rimligt för den enskilde att betala i avgifter och vad den enskilde kan orka med ekonomiskt, särskilt under ett uppbyggnadsskede av en egen verksamhet såsom i det exempel jag nämnt. Dessutom saknas – i stor utsträckning som jag redovisar i en annan motion – samband mellan avgifter och förhöllanden för en mindre företagare.

Man bör kunna komma till rätta med problemet genom att underskott i förvärvskälla inom rörelse och jordbruk skall få kvittas fullt ut mot överskott i annan förvärvskälla inom något av dessa inkomstslag vid beräkning av pensionsgrundande inkomst och därmed vid beräkning av egenavgifterna. Att begränsa kvittningsrätten till kvittning av underskott i rörelse mot överskott i just rörelse och motsvarande inom jordbruk torde knappast vara motiverat utan kvittning bör även få ske mellan rörelse och jordbruk, eftersom det kan finnas starka skäl för den som driver ett mindre jordbruk att dessutom driva en verksamhet i form av rörelse för att få tillfredsställande sysselsättning och ekonomi för familjen.

Det bör tilläggas att en rätt till kvittning mellan olika förvärvskällor inte innebär någon skyldighet att utnyttja denna rätt. Den företagare som har intresse av att få ATP-poäng kan självklart avstå från att utnyttja rätten.

Med hänsyn till att kvittningsförbudet vid beräkning av egenavgifter kan ge orättvisa och ekonomiskt kännbara resultat för berörda småföretagare bör frågan om återinförande av kvittningsrätten utredas så snart som möjligt. Eventuellt bör denna fråga prövas och lösas samtidigt som frågan om reform syftande till att nå överensstämmelse mellan egenavgifter och förmåner inom sjukförsäkringen och ATP för företagare med små inkomster. Den senare frågan tar jag upp i en särskild motion.

Hemställan

Med hänvisning till det anförda hemställs

att riksdagen hos regeringen begär utredning och förslag om införande av kvittningsrätt mellan olika förvärvskällor vid beräkning av pensionsgrundande inkomst.

Stockholm den 15 januari 1988

Martin Olsson (c)